

بررسی هویت و عزت نفس در بین کارمندان آموزش و پرورش غرب استان مازندران

شقایق تیلاب^۱، گلشن شکری^۲

چکیده

انسان در زندگی به دنبال معنایی می‌گردد که به خاطر آن زندگی می‌کند. هدف از انجام این پژوهش بررسی هویت و عزت نفس در بین کارمندان آموزش و پرورش غرب استان مازندران می‌باشد. در این پژوهش از دو روش علمی مقایسه‌ای و همبستگی استفاده شده است. این دو روش، روش‌های جستجوی رابطه متغیرها می‌باشند. جامعه مورد تحقیق این نمونه کارکنان و کارمندان آموزش و پرورش غرب استان مازندران می‌باشد که به صورت رندوم انتخاب شدند و بین ۲۰۰ نفر پرسشنامه توزیع شد. در این تحقیق از آزمون‌های گسترش یافته عینی پایگاه هویت من و از آزمون عزت نفس کوپراسمیت استفاده شده است. برای تحلیل اطلاعات از نرم افزار SPSS استفاده گردیده است. نتایج یافته‌ها حاکی از آن است که بررسی و مقایسه همبستگی بین پایگاه‌های هویت و عزت نفس نیز پرداخته شده است. همبستگی‌ها بدین صورت می‌باشد که بانمره همبستگی معادل ۲۲ درصد بین پایگاه هویت دستیابی و عزت نفس می‌توان اظهار داشت که بین پایگاه هویت دستیابی و عزت نفس رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و همچنین بانمره همبستگی ۳۲۸ درصد بین پایگاه پراکندگی و عزت نفس نیز می‌توان بیان داشت که بین پایگاه هویت پراکندگی و عزت نفس رابطه منفی و معناداری وجود دارد. اما در بررسی نمره همبستگی پایگاه هویت تعلیق و عزت نفس که دارای نمره‌ای معادل ۱۲ درصد و نمره همبستگی پایگاه هویت ممانعت و عزت نفس بانمره همبستگی ۲۸ درصد هیچگونه رابطه معناداری مشاهده نشد.

واژگان کلیدی: هویت، عزت نفس، سازمان آموزش و پرورش.

^۱ دانشجوی کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن (نویسنده مسئول)

^۲ کارشناس روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس

مقدمه

عزت نفس یا ارزش گذاشتن به ویژگی‌های خود که یکی از موضوعات مهم و قابل بحث درباره رشد محسوب می‌شود، می‌تواند به شکل‌گیری یکی دیگر از جنبه‌های مهم رشد خود که همان شکل‌گیری و تکوین هویت فردی است، بیانجامد (فاروقی، ۱۳۷۹: ۴۲). عزت نفس نتیجه ارزشیابی خود انگاره است. بیشتر نوجوانان به طور فزاینده‌ای یک خود ایده‌آل را که در مقایسه دائمی با خود واقعی انسان است، درخویشتن رشد می‌دهند. نتیجه این ارزشیابی، احساس خوب بودن یا خوب نبودن است. تجاربی که فرد در جریان ایفای نقش‌ها به دست می‌آورند (لطف‌آبادی(ب)، ۱۳۸۰: ۷۴)، و رفتارهای مناسب و مورد پذیرش و تقویت دیگران، موجبات تلفیق و هماهنگی عناصر تشکیل‌دهنده خود را در اواخر دوره نوجوانی فراهم می‌آورد (لطف‌آبادی(الف)، ۱۳۷۸). در نهایت فرد می‌کوشد با تلفیق این ارزش‌ها و ارزیابی‌ها به تصویر یک پارچه‌ای از خود دست یابد. در صورتی هم که نظرها و ارزش‌های والدین و همسالان متفاوت از هم باشند. احتمال پیدایش تعارض در فرد افزایش می‌یابد و دچار حالت «سردرگمی هویت» می‌شود (شرخی، ۱۳۷۹)، و این زمانی است که در فرد بحران هویت حل نشده باشد و فرد مفهوم یک پارچه‌ای از خود یا سلسله معیارهای ارزیابی ارزشمندی خویش در زمینه‌های عمده زندگی نداشته باشد (شفیع‌آبادی و ناصری، ۱۳۷۷: ۱۲۴). همانطور که گفته شد، تثبیت هویت در سنین جوانی رخ می‌دهد. در این دوره معمولاً استقلال کامل از والدین و تصمیم‌گیری شخصی برای قبول مسئولیت زندگی حاصل می‌شود. توانایی جوانان برای در

نظرگرفتن تمام جوانب مسائل و یافتن نسبتاً وسیع درباره هنجارهای اخلاقی و اجتماعی و آگاهی از ضرورت یکپارچه بودن شخصیت بزرگسالی، زمینه‌های لازم را برای آنان فراهم آورده، تا به تثبیت هویت و انجام خود برسند (احمدی، ۱۳۷۳: ۷۳). در این دوره هویت شخصی آنان به صورت باورهای عملی و ارزش‌ها و طرح و برنامه مشخص زندگی جلوه گر می‌شود (لطف‌آبادی(الف)، پیشین). به طور کلی، هویت نه تنها دارای بعد شخصی و فردی است بلکه دارای بعد اجتماعی و جمعی نیز می‌باشد (طالبیان شریف، ۱۳۸۱: ۸۴). هویت شامل اجزاء بسیاری از جمله جنسی، اجتماعی، فیزیکی، روانی، اخلاقی، ایدئولوژیک و شغلی و حرفه‌ای است که مجموعه این اجزا خود را تشکیل می‌دهد (سلطانی، ۱۳۸۱: ۷۳). در یک جامعه ابتدایی که در آن الگوهای همانندسازی و نقش‌های اجتماعی محدودند هویت‌یابی تا حدودی آسانتر صورت می‌گیرد. اما در جامعه پیچیده، هویت‌یابی برای بسیاری از نوجوانان کاری دشوار و طولانی است. در چنین جوامعی برای اینکه نوجوان بداند «چگونه رفتار کند و چه کاری را در زندگی دنبال کند» باید مجموعه کاملاً نامحدودی از رفتارها را در نظر بگیرد. در نتیجه در رشد هویت‌یابی نوجوان، تفاوت‌های بسیاری مشاهده می‌شود (فاروقی، پیشین: ۱۴۱). مارسیا در مطالعاتش به این نتیجه رسید که افراد پایگاه‌های تعلیق دارای منابع درونی اطمینان و امنیت و عزت نفس پایدار هستند و افراد پایگاه ممانعت و پراکندگی فاقد چنین منابعی هستند (بیربا، ۱۳۷۵: ۷۹). در مطالعه‌ای دیگر، کرامر متذکر شد که افراد پایگاه‌های هویت ممانعت و دستیابی، هردو از عزت نفس بالایی برخوردارند در صورتی

هویت آزمون گسترش یافته عینی پایگاه هویت من (EOM) -EIS) بدست می‌آید، فرد را در هر یک از پایگاه‌های ذکرشده قرار می‌دهد. کوپراسمیت، حرمت نفس را به عنوان بازخوردهای ارزیابی کننده‌ای که فرد نسبت به خود دارد، می‌داند. تعریف خود که حفره‌ای از باورهای خود را پیرامون توانمندی‌ها، اندیشمندی‌ها، تأکید عدم تأثیر و موثر بودن را در برمی‌گیرد (اسمیت، ۱۹۶۷).

مستند ادبیات پژوهشی این مطالعه بر آن است تا بررسی هویت و عزت نفس در بین کارکنان آموزش و پرورش غرب استان مازندران را مورد بررسی قرار دهد. در این راستا چهار فرضیه زیر را مورد توجه قرار داده است:

(الف) بین میزان عزت نفس و پایگاه هویت دستیابی رابطه معناداری وجود دارد.

(ب) بین میزان عزت نفس و پایگاه هویت تعلیق رابطه معناداری وجود دارد.

(ج) بین میزان عزت نفس و پایگاه هویت ممانعت رابطه معناداری وجود دارد.

(د) بین میزان عزت نفس و پایگاه هویت پراکندگی رابطه معناداری وجود دارد.

روش تحقیق

با توجه به اینکه این مطالعه به دستکاری متغیرها دست نمی‌زند و فقط به اندازه‌گیری آنها می‌پردازد، از نوع توصیفی-همبستگی می‌باشد. که در آن بررسی هویت و عزت نفس در بین کارمندان آموزش و پرورش غرب استان مازندران را مورد مطالعه قرار می‌دهد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه کارمندان آموزش و پرورش در سال ۹۵-

که افراد پایگاه‌های تعلیق و پراکندگی که فاقد تعهد هستند از عزت نفس پایینی برخوردارند (کارور و وشی یر، ۱۳۷۵: ۲۷). گلاسردوسینی در مورد روابط متقابل عزت نفس و هویت می‌نویسند: «چگونگی برداشت‌ها و نظریات دیگران نسبت به ما در روشن کردن هویت ما نقش عمده‌ای برعهده دارد. ارزشیابی‌های ما از خودمان در ارتباط با شرایط زندگی، اوضاع اجتماعی و اقتصادی نیز مبین هویت ماست و همچنین تصورات ما درباره وضع جسمانی و شیوه لباس پوشیدن، نوع هویت ما را در مقایسه با دیگران نشان می‌دهد» (شولتز، ۱۹۹۸: ۱۹۷۳). همچنین براساس یک سری مطالعات پیشین، افراد پایگاه‌های هویت ممانعت و دستیابی هردو از عزت نفس بالایی برخوردارند در صورتی که افراد پایگاه‌های تعلیق و پراکندگی که فاقد تعهد هستند از عزت نفس پایینی برخوردارند.

تعریف عملیاتی عزت نفس

در تحقیق حاضر میانگین نمرات عزت نفس ۴/۲۵ می‌باشد در صورتی که نمرات پایین‌تر از میانگین باشد عزت نفس پایین است و با عقده حقارت همراه است و در صورت میزان بالای عزت نفس با استواری سازگاری همراه می‌شود.

تعریف عملیاتی پایگاه هویت

پایگاه هویت شامل دو بعد ایدئولوژی و بین فردی می‌باشد که بعد ایدئولوژی حیطه (شغلی، مذهبی، سیاست، سبک زندگی) و بعد بین فردی حیطه‌ی (روابط دوستانه، نقش جنسی، همسرگزینی، فعالیت‌های تفریحی) را شامل می‌شود (الن، ۱۳۷۳: ۹۴). نمراتی که آزمون این دو بعد

هرکدام از سوالات دارای ۲ گزینه است. جوابها تحت عنوان بلی و خیر مشخص شده است. کسی که پرسشنامه را تکمیل می‌کند باید توجه داشته باشد که کدام گزینه دقیقاً گویای احوال درونی‌اش است. ابتدا به هر یک از آزمودنی‌ها یک برگه از این پرسشنامه به انضمام پاسخنامه آن داده می‌شود. مدت زمان پاسخگویی به سوالات ۱۵ دقیقه می‌باشد. این آزمون دارای ۵۸ سوال است که هر کدام از سوالات دارای دو گزینه است، آزمودنی یکی از دو گزینه «بلی یا خیر» را مشخص می‌کند. نمره هر فرد در هر سوال بسته به این است که آزمودنی کدام گزینه را انتخاب کرده است. (ناظم شیرازی، ۱۳۷۶).

یافته‌های تحقیق

فرضیه الف) بین میزان عزت نفس و پایگاه هویت دستیابی رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۱) توزیع فراوانی هویت دستیابی و عزت نفس

عزت نفس		هویت دستیابی	
فراوانی	گروه های عزت نفس	فراوانی	گروه های دستیابی
۴	۹-۱۲	۱	۲۱-۲۶
۱۰	۱۳-۱۶	۲	۲۷-۳۲
۱۲	۱۷-۲۰	۱	۳۳-۳۸
۱۶	۲۱-۲۴	۲	۳۹-۴۴
۲۲	۲۵-۲۸	۴	۴۵-۵۰
۲۷	۲۹-۳۲	۲۱	۵۱-۵۶
۱۶	۳۳-۳۶	۲۲	۵۷-۶۲
۲۱	۳۷-۴۰	۴۱	۶۳-۶۸
۱۶	۴۱-۴۴	۳۵	۶۹-۷۴
۱۲	۴۵-۴۸	۲۱	۷۵-۸۰
		۵	۸۱-۸۶
		۵	۸۷-۹۲
تعداد ۱۶۰		تعداد ۱۶۰	

۱۳۹۴ شرکت کرده بودند و از آنان خواسته شد که در صورت تمایل در این پژوهش شرکت کنند، می‌باشد. نمونه شامل ۲۰۰ نفر می‌باشد که به روش تصادفی ساده انتخاب شدند.

ابزار پژوهش

الف) پرسشنامه گسترش یافته عینی پایگاه هویت من
نسخه اصلی این آزمون به زبان انگلیسی و دارای دو مقیاس یا بعد هویت ایدئولوژیک و هویت بین فردی است که هر مقیاس و بعد دارای ۴ خرده مقیاس، پراکندگی، ممانعت، تعلیق و دستیابی چهار حیطه مخصوص به خود است. هویت ایدئولوژیک شامل حیطه‌های نقش جنسی، روابط دوستانه، رابطه با جنس مخالف و فعالیت‌های تفریحی است کل آزمون دارای ۶۴ آیتم است که ۳۲ آیتم آن مربوط به بعد ایدئولوژیک و ۳۲ آیتم مربوط به بعد بین فردی است و سهم هر یک از حیطه‌ها و خرده مقیاس‌ها در هر بعد ۸ آیتم است. پاسخنامه این آزمون به صورت یک مقیاس کیلرت ۶ درجه‌ای است که از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف درجه بندی شده است. این آزمون تاکنون در ۳۰ کشور مورد استفاده قرار گرفته است و از جمله تعدادی از مطالعات بین فرهنگی در زمینه پایگاه هویت با استفاده از این آزمون انجام شده است. البته هنجاریابی آن در ایران هنوز به طور کامل صورت نگرفته است.

ب) پرسشنامه عزت نفس کوپر اسمیت

آزمون عزت نفس کوپر اسمیت، نگرش فرد را نسبت به خودش در چند حیطه به ویژه در رابطه با گروه همسالان و والدین می‌سنجد، این آزمون مشتمل بر ۵۸ سوال است که

فرضیه ج) بین میزان عزت نفس و پایگاه هویت ممانعت رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۳) توزیع فراوانی هویت ممانعت و عزت نفس

عزت نفس		هویت ممانعت	
فراوانی	گروه های عزت نفس	فراوانی	گروه های ممانعت
۴	۹-۱۲	۳	۱۷-۲۲
۱۰	۱۳-۱۶	۱۳	۲۳-۲۷
۱۲	۱۷-۲۰	۱۶	۲۸-۳۲
۱۶	۲۱-۲۴	۱۷	۳۳-۳۷
۲۶	۲۵-۲۸	۲۶	۳۸-۴۲
۲۷	۲۹-۳۲	۲۵	۴۳-۴۷
۱۶	۳۳-۳۶	۱۷	۴۸-۵۲
۲۱	۳۷-۴۰	۲۰	۵۳-۵۷
۱۶	۴۱-۴۴	۱۳	۵۸-۶۲
۱۲	۴۵-۴۸	۵	۶۳-۶۷
		۲	۶۸-۷۲
		۰	۷۳-۷۷
		۳	۷۸-۸۲
تعداد ۱۶۰		تعداد ۱۶۰	

با توجه به داده‌های حاصله از جدول چنین می‌توان اظهار داشت که بیشترین نمره کسب شده در هویت ممانعت در طبقه ۳۸-۴۲ با فراوانی ۲۶ و کمترین نمره کسب شده در طبقه ۷۳-۷۷ با فراوانی ۰ بوده است و همچنین بیشترین نمره کسب شده در عزت نفس در طبقه ۲۹-۳۲ با فراوانی ۲۷ و کمترین نمره کسب شده در طبقه ۹-۱۲ با فراوانی ۴ قرارداد.

فرضیه د) بین میزان عزت نفس و پایگاه هویت پراکنندگی رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به نمره حاصله از همبستگی بین عزت نفس و پایگاه هویت دستیابی می‌توان اظهار داشت که بین عزت نفس و پایگاه هویت دستیابی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه ب) بین میزان عزت نفس و پایگاه هویت تعلیق رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۲) توزیع فراوانی هویت تعلیق و عزت نفس

عزت نفس		هویت تعلیق	
فراوانی	گروه های عزت نفس	فراوانی	گروه های تعلیق
۴	۹-۱۲	۱	۲۸-۳۵
۱۰	۱۳-۱۶	۱	۳۶-۴۲
۱۲	۱۷-۲۰	۴	۴۳-۴۹
۱۶	۲۱-۲۴	۱۸	۵۰-۵۶
۲۶	۲۵-۲۸	۴۲	۵۷-۶۳
۲۷	۲۹-۳۲	۵۷	۶۴-۷۰
۱۶	۳۳-۳۶	۲۶	۷۱-۷۷
۲۱	۳۷-۴۰	۹	۷۸-۸۴
۱۶	۴۱-۴۴	۲	۸۵-۹۱
۱۲	۴۵-۴۸		
تعداد ۱۶۰		تعداد ۱۶۰	

با توجه به داده‌های حاصله از جدول چنین می‌توان اظهار داشت که بیشترین نمره کسب شده در پایگاه هویت تعلیق در طبقه ۶۴-۷۰ با فراوانی ۵۷ و کمترین نمره کسب شده در طبقه‌های ۲۸-۳۵ و ۳۶-۴۲ با فراوانی ۱ می‌باشد و همچنین بیشترین نمره کسب شده در عزت نفس در طبقه ۲۹-۳۲ با فراوانی ۲۷ و کمترین نمره کسب شده در طبقه ۹-۱۲ با فراوانی ۴ قرارداد.

جدول ۴) توزیع فراوانی هویت پراکندگی و عزت نفس

عزت نفس		هویت پراکندگی	
فراوانی	گروه های عزت نفس	فراوانی	گروه های پراکندگی
۴	۹-۱۲	۱	۱۸-۲۰
۱۰	۱۳-۱۶	۰	۲۱-۲۳
۱۲	۱۷-۲۰	۱	۲۴-۲۶
۱۶	۲۱-۲۴	۰	۲۷-۲۹
۲۶	۲۵-۲۸	۱۰	۳۰-۳۲
۲۷	۲۹-۳۲	۱۲	۳۳-۳۵
۱۶	۳۳-۳۶	۱۴	۳۶-۳۸
۲۱	۳۷-۴۰	۱۶	۳۹-۴۱
۱۶	۴۱-۴۴	۱۴	۴۲-۴۴
۱۲	۴۵-۴۸	۱۳	۴۵-۴۷
		۲۰	۴۸-۵۰
		۱۴	۵۱-۵۳
		۱۲	۵۴-۵۶
		۱۷	۵۷-۵۹
		۴	۶۰-۶۲
		۲	۶۳-۶۵
		۷	۶۶-۶۸
		۰	۶۹-۷۱
		۳	۷۲-۷۴
تعداد ۱۶۰		تعداد ۱۶۰	

نتیجه گیری

فرضیه الف) بین میزان عزت نفس و پایگاه هویت دستیابی رابطه معناداری وجود دارد:

با توجه به نتایج به دست آمده میانگین و واریانس پایگاه هویت دستیابی به ترتیب میانگین ۶۵/۲۱ و واریانس ۳۰/۵۹ و میانگین و واریانس عزت نفس میانگین ۹۱/۳۶ می باشد. در بررسی استنباطی رابطه بین عزت نفس و پایگاه هویت دستیابی با استفاده از روش همبستگی پیرسون، نمره همبستگی بین عزت نفس و پایگاه هویت دستیابی ۲۲ درصد عنوان شد.

فرضیه ب) بین میزان عزت نفس و پایگاه هویت تعلق رابطه معناداری وجود دارد:

با توجه به نتایج به دست آمده میانگین و واریانس پایگاه هویت تعلق به ترتیب میانگین ۶۴/۸۵ و واریانس ۷۹/۳۹ می باشد و میانگین و واریانس عزت نفس نیز میانگین ۳۰/۵۵ و واریانس ۹۱/۳۶ می باشد. در بررسی استنباطی رابطه بین عزت نفس و پایگاه هویت تعلق ۰/۱۲ عنوان شد.

فرضیه ج) بین میزان عزت نفس و پایگاه هویت ممانعت رابطه معناداری وجود دارد:

با توجه به نتایج به دست آمده میانگین و واریانس پایگاه هویت ممانعت به ترتیب میانگین ۳۴/۹۵ و واریانس ۱۵۹/۰۷ و میانگین و واریانس عزت نفس ۳۰/۵۵ و واریانس ۹۱/۳۶ می باشد. در بررسی استنباطی رابطه بین عزت نفس و پایگاه هویت ممانعت با استفاده از روش همبستگی پیرسون

با توجه به داده های حاصله از جدول چنین می توان اظهار داشت که بیشترین نمره کسب شده در هویت پراکندگی در طبقه ۵۷-۵۹ با فراوانی ۱۷ و کمترین نمره کسب شده در طبقه های ۲۱-۲۳، ۲۷-۲۹ و ۶۹-۷۱ با فراوانی صفر بوده است و همچنین بیشترین نمره کسب شده در عزت نفس در طبقه ۲۹-۳۲ با فراوانی ۲۷ و کمترین نمره کسب شده در طبقه ۹-۱۲ با فراوانی ۴ قرار دارد.

- نمره همبستگی بین عزت نفس و پایگاه هویت ممانعت ۰/۰۲۸ عنوان شد.
- ۹- فاروقی، حامد (۱۳۷۹)، بررسی رابطه عزت نفس با پایگاههای هویت در دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد
- ۱۰- کارور، چسی (۱۳۷۵)، **نظریه های شخصیت**، ترجمه: علی رضوانی، تهران: انتشارات بی جا.
- ۱۱- لطف آبادی(الف)، حسین (۱۳۷۸)، **روانشناسی رشد (۲)**، تهران: انتشارات سمت.
- ۱۲- لطف آبادی(ب)، حسین (۱۳۸۰)، **عواطف و هویت جوانان و نوجوانان**، انتشارات سازمان ملی جوانان.
- ۱۳- ناظم شیرازی، مسعود (۱۳۷۶)، ساخت و اعتباریابی مقیاس برای سنجش عزت نفس و بررسی رابطه آن با پرخاشگری و رفتارهای ضداجتماعی، وضعیت اجتماعی، اقتصادی و عملکرد تحصیلی در دانش آموزان پسر پایه های اول تا سوم دوران متوسطه شهرستان اهواز، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- پراکندگی رابطه معنا داری وجود دارد:
- با توجه به نتایج به دست آمده میانگین و واریانس پایگاه هویت پراکندگی به ترتیب میانگین ۴۷/۰۵ و واریانس ۱۱۲/۰۲ و میانگین و واریانس عزت نفس نیز میانگین ۳۰/۵۵ و واریانس ۹۱/۳۶ می باشد. در بررسی استنباطی رابطه بین عزت نفس و پایگاه هویت پراکندگی با استفاده از روش همبستگی پیرسون نمره همبستگی بین عزت نفس و پایگاه هویت پراکندگی ۰/۳۲۸- عنوان شد.

فهرست منابع

- ۱- الن، اراس (۱۳۷۳)، **روانشناس شخصیت**، ترجمه: سیاوش جمال فر، تهران: انتشارات بعثت.
- ۲- احمدی، احمد (۰)، **بحران هوست در نوجوانی و ارزیابی آن**، تهران: انتشارات عروج.
- ۳- بیریا، ناصر (۱۳۷۵)، **روانشناسی رشد**، با نگرش به منابع اسلامی، انتشارات تهران.
- ۴- سلطانی، محمد (۱۳۸۱)، **هویت فردی و عزت نفس اجتماعی**، دانشگاه آزاد اسلامی رودهن.
- ۵- شرخی، محمدرضا (۱۳۷۹)، **جوان و بحران هویت**، تهران: بی جا.
- ۶- شفیع آبادی، علی و ناصری، غلام (۱۳۷۷)، **نظریه های مشاوره و روان درمانی**، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- ۷- شولتز، دوان و دیگران (۱۹۹۸)، **نظریه های شخصیت**، ترجمه: یحیی سیدمحمدی.
- ۸- طالبیان شریف، گرزین و زدرگاهی، مهرداد (۱۳۸۱)، بررسی رابطه بین هوش و پایگاه هویت در دانش آموزان دختر دبیرستان و پیش دانشگاهی های ناحیه ۵ و ۶ مشهد.